

0+

"Поро пиалап улыт яндар шўман-влак:
пуно Юмын уажыт" (Мф. 5:8).

ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК

2013 ий, март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 9-ЛЕ (65) №, 2018 ИЙ, СЕНТЯБРЬ

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

Ушым ешараш полшышо

Юмын Аван шуко иконы-жо коклаште икмынрже йоршын ойыртемалтеш. Ик тыгайлан «Прибавление ума» але «Ушым ешараш полшышо» юмона шотлалтеш. Кунам да кө тудын деч полышым йодеш – лўмжō гычак палаш лиеш.

А вот тудын шочмо историйже онай. 17-ше курымышто Российыште Патриарх Никон черке реформым тўналын. Тидлан көра ўшаныше-влак коклаште шелалтмаш лийын. Ик иконописец ормашыш пурен. Тудо ончысо йўла-влакым сайын пален, вашталтмаш-влакымат келгын шымлен. Кушто ынде чынже манын, чот шонкалаш тўналын, да ушыжо лугалтме гай лийын. Ушыжо

волгыдемме годым тудо Юмын Авам чот сөрвален, уш-акылжым пōртылташ йодын. Юмын Ава тудлан у иконом возаш шўден, да тугайым, могай тўс дене Шкеже ты еглан кончен. «Прибавление ума» лўмым мастар ег шке пуэн, вет тудын ушыжо пōртылын веле огыл, а ешаралтын.

Юмын Ава ег-влаклан Шке Эргыж деч духовный порылыкым йодеш. Ушым да шўмым Юмын Чынже дене волгалтарымаш айдемылан эн чот күлешан. Преподобный Антоний Великий каласен коден: «Ожнысо мудреч-влакын ойыштым тунемше-влак огыл ушан улыт, а нуно ушан улыт, көн чонжо поро ден осалым ойырен мошта».

Умбакеже - 2-шо лаштыкыште.

Иконышто Юмын Ава ден Христос Эргыжын капышт фелонь дене – священный облачений – дене вудылмо улыт. Фелонь пылпомыш гыч волышо Святой Шўлышын сенаш лийдыме куатшын символжо. Святой облачений Мариян чон яндарлыкшым ончыкта, тудын яндарлыкше суксо-влакын яндарлыкшымат эрта.

Вуйыштышт улшо короно-влак Христос ден Юмын Аван Пылпомышто кугыжаланымыштым ончыктат. Вуй ўмбалнышт Херувим-влак чонештылит. Юмын Аван йол йымалныже ош ола шарлен кия – тиде Пылпомышысо Иерусалим. Мландымбалне чын илыше ег-влак тушто Христос дене пырля илаш тўналыт. Ты юмоҥа шижтара: мландымбалысе илыш нерген утыждене да тургыжлане, шкендан колыдымо чонда верч да колымо деч вара тудын кушто лийшашыже верч тыршыза.

Чапле облачений гыч Христосын кидше коеш. Тудо Шке шочшыжовлакым благословитла. Шола кидыштыже – державе, тиде кугыжан властын символжо. Вет Иисус – кугыжа-влакын Кугыжашт. Руш иконописец-влак ты юмоҥаш чўккыдын Суксо-влакым ешарат. Службышто улмо семын йўлышō сортам кидешышт кучен, нуно Шке Владыкыштым да Юмын Авам моктат.

Иконысо сўретым арке көргеш верандыме, тыгай аркым ожно кугу сенымаш лўмеш памятник семын шогалтеныт. Тиде арке Пылпомышысо олан образшым иктыш чумыраш полша.

«Ушым ешараш полшышо» юмоҥа студент-влакын «профессиональный» иконышлан шотлалтеш. Духовный тунемме верлаште кажне студентын ты иконыжо уло.

Шке йочаштын тунеммаштышт нелылык улмым пален, ача-ава-влак ты иконо ончылно Юмын Авам сөрвалат.

Ты юмоҥа йоча-влакын веле огыл, кугыен-влакынат лийшаш, вет пытартыш гана шўлалтыме марте кажне еглан уш кўлеш. Илышыште иктаж-мо шотышто чот кокытеланые годым ты юмоҥа ончылно кумалат гын, неле йодышым рашемдаш полша.

Орадыш кайыше енымат ожно ты юмоҥа деке конденыт. Юмын Эн святой Аважым ўшан дене сөрвалыме дене шукышт пареммашым налыныт.

«УШЫМ ЕШАРАШ ПОЛШЫШО» ЮМОҢАЛАН МОЛИТВА

О Эн святой Ўдыр! Тый Ача Юмын ойырен налме Ўдыржō да Тудын Юмо Эргыже Иисус Христосын Аваже улат! Тый Суксо-влакын Царицышт да ег-влакын утаралтмышт, сулыкан-влакым шылталыше да Юмо деч коранше-влакым наказатлыше улат. Тый мемнам проститле, вет ме неле сулыкым ыштенна, Юмын кўштымашыжым шуктен онал, Тынеш пурымашын да монахын сōрымашыжым пудыртенна. Саул кугыжа деч Святой Шўлыш коранме годым тудым лўдмаш да шўлык леведын, ўшаным йомдарымаш авалтен, куанын йоммыж дене чонжо орланен. Шке сулыкна верч меат Святой Шўлышын порылыкшо деч посна кодынна. Арам пашам шонымо дене ушнам лугенна, Юмым мондымына дене чонна пычкемышалтын, шўмнам тўрлō ойго, орлык, чер, ужмышудымаш, шыде, ваш келшыдымаш, ўчим шуктымаш, егын ойгыжлан куанымаш да моло тўрлō сулык шыгыремдат. Иисус Христос Юмынан Аваже, ме, куаным да лыпланымашым йомдарыше-влак, Тыйым йодына, мемнан верч Шке Эргычим сөрвале. Тудо мемнан чыла сулыкнам проститлыже, апостол-влаклан колтымыж семынак мыланнат йывыртыктыше Шўлышым колтыжо. Тудын дене лыпланен да волгалтын, ме Тыланет таум ыштен мурена: утаралташ полшышо ушым мыланна ешарыше Юмын Ава, йывырте.

Аминь

Паша десант

Увертаренна ыле: 8 августышто Марий митрополийын чыла луклаж гыч самырык-влак Йошкар-Олашке погыненыт да, священномученик Сергей Стрельниковым шарналтен, крестный ход дене эртенят.

Тиддеч вара нуно У Торъял районысо Элембай селаш тарваненыт. Самырык-влакын «Паша десант» луман поселенийышт тений тушто веранын.

Удыр-рвезе-шамыч Шүкшанысе патыр-влакын заста-выштын пу гыч ыштыме крепостыштым шотыш конденят. Тиде крепость Андрей Критский лумеш храмын приходышкыжо пура. Шым кечыште 50 ег Сергей Анатольевич Заболотскихын вуйлатымыш почеш 600 квадрат метр утла пу пырдыжым моторын чиялтен шынденят. Тиддеч посна Рушарня школын оралтыжым ачаленыт.

13 августышто поселенийыште кугу унам вашлийыныт. Самырык-влак дене вашлиймашке Волжск ден Шернурын епископшо Феофан миен. Эн ончыч молебным служитлен.

Тудлан храмын настоятельже протоиерей Сергей Бажанов полшен. «Паша десантын» участникше-влакат молитвам лудыныт да муреныт. Молебен деч вара владыка шке илышыж нерген каласкален, кушто служитлымыш, тусо вер-влакын могай святыныш да могай ег-влак дене вашлийын мутланымж дене палдарен, йодыш-влаклан кумылын вашештен.

Удыр-рвезе-влак деке Архангел Михаил лумеш Шернур приход гычат йолташышт миеныт. Пырля сылне концертым ямдыленыт, селасе калыклан ончыктеныт.

Ик кечын поселенийыште Йошкар-Ола гыч Марий Эл Республикысе кадрым

ямдылыме шотышто молодежный форумын участникше-влак уна лийыныт. Экскурсий да Сергей ача дене вашлиймаш деч вара нуно «Паша десантын» егже-влак дене тагасен кучедалмашым эртареныт.

Поселенийыште пашам ыштыме деч посна канашат жап ситышын лийын. Удыр-рвезе-влак кидмастар Александр Николаев дене пырля шун гыч түрлө арверым ыштенят, У

Торъялыште Андрей Николаевич Куклинын ожнысо машина коллекцийже дене палыме лийыныт. Масканурыш чот орланыше Пантелеимонын памашышкыже миеныт, Шүкшан эnergyште йүштылыныт. Фильм-влакат ятыр жаплан шарнымашеш кодыт. Тиддеч посна мече дене модыныт, ожнысо патыр-влак семынат тагасеныт, саркурал дене кредалыныт да кас еда гитар почеш тулото воктене мурен шинченят.

Юмын полшымо дене «Паша десант» моткоч пайдалын эртен. Удыр-рвезе-влакын палемдымышт почеш, нуно уло кумылын вес ийым вучаш тўналыт.

Тўшкан погынен да пайдалын каныме вер

Волжск ден Шернур епархийысе йоча-влак «Шӧртньӧ купол» кенжемымсе православный лагерыште лийыныт.

Тудо ынде кудымшо ий Морко район Арын селасе Христос Шочмо лӱмеш черке пелен эрта. Ты лагерь – йоча-влакын тўшкан погынен, канышым юарлен, пайдалын эртарыме верышт. Тыште куанымат лош пайлат, лекше нелылыкымат, канашен, сенен толът, ик еш гай жапым эртарат.

Ий гыч ийыш лагерыын программыже уэмеш, йоча-влакынат чотышт ешаралтеш. Тений сменяште Марий да Угарман митрополийла гыч 6 гыч 18 ияш марте шӧдӧ утла йоча каныш.

Икымше кече гычак Христос Шочмо лӱмеш черкыште эртаралтше Литургий чылаштым Юмын шӱлышеш иктыш ушыш. Моло кечылаштат лагерыын йоча хоржо службо годым мурыш, рвезе-влак чаным кырышт.

Йоча-влак Арын гыч Коркатово села марте куд уштыш кужытан корным крестный ход дене эртышт. Верысе рушарня школын воспитанникше-влак мемнам пагален вашлийыч, изирак концертым ончыктышт. Тыге, хоругвым нумалын, Юмылан тауштымо мурым мурен, шокшо игечым чытен лектын, лагерышкына пӧртылна.

Канышын пайдажат пеш кугу: кугыен-влак чытышанрак лийыч, а икшыве-влак изишлан гынат пуйто кушкыч. Кугуракышт изиракым, изиракышт кугуракым эшеат пагалаш тўналыч, манын шонем. Темлыме пашам йоча-влак уто мут деч посна шукташ тунемыч. А тудыжо ятырак лийын. Кум кечыште кӱкшӧ коншудан кумда паренге пасум сомылышт. Удыр-влак кочмыверыште черет дене кумыжсовлам мушкыч, ӱстембак кочкышым погаш полшышт. Рвезе-влак кажне кечын таве гыч вӱдым кочмыверыш, мончаш нумалыч, кугыен-влакын ончыктымо почеш мончашат олташ тунем шуыч.

Воспитатель ден вожатый-влакын ойлымышт почеш, тыгай иктешлымашым ышташ лиеш: икшыве-влак пашам уло кумылын, лийжак манын ышташ. Смене жапыште кугурак рвезе-влак пум шуко шельштыч, изиракышт, поче-поче шогалын, артанаш опышт. Тыгак шӧдӧ утла мужыр выныкым ямдылышт. Эмшудым, черке сад-пакчаште кушшо чыла мӧр-саскам погышт.

Угарман гыч толшо ача-ава-влакын полишыштат лагерылан пеш кӱлеш лие. Нуно трапезныйыште тыршышт. Кече еда 125 еглан тамле кочкышым шолташ полшышт. Шке оксашт дене лагерыын тӱн корпусыштыжо пластик окнам шындышт.

Лагерыште пашам гына огыл ыштыме, түрлө модыш денат модмо. Теве «Зарница» модмашым йоча-влак кажне кечын эртараш йодыныт. Нунылан тиде модмаш патриотизм шұлышан улмыжлан, Кугу Ачамланде сарыште нунын гаяк самырык-влакын Шочмо элым аралаш фронтыш шке кумылын кайымыштлан көра, мый шонем, келшен. Элнет серыште подеш шолтымо пучымышат мемнам пуйто тунамсе жапыш намиен кондыш.

Лагерын пытартыш кечыже пеш түвыргө, лектышан лие. Эрдене Соборный литургий эртыш. Молитва-влакым йоча хор мурыш. Языкым касараш, Пырчесым подылаш йон ыле. Службо пытымеке, пайрем концерт тўнале. Концертлан сайынак ямдылалтме. Рушла, марла куштымашым, патриот шұлышан муро-влакым, түрлө почеламутым тунемме. Мучашлан тўшкан войзалтмаш лагерьышке погынышо-влакын тиде канышым ик еш гай эртарымышт нерген ушештарыш.

Пайрем кочкыш деч вара лагерь сменым торжественно петырышна. Тыште иктешлымашым ыштышна. Спорт тагасымаште сенгыше-влаклан медальым кучыктышна. Кубокым Волжск ола гыч 14 ияш Артём Пименов сулен нале. Тудо отжиманийым 82 гана ыштен. Ёдыр-влак кокла гыч кубок Угарман ола гыч 13 ияш Елизавета Сироткиналан отжиманийым 54 гана ыштымышлан логале.

Дартс турнирыште Морко район Арын села гыч 6 ияш Тихон Александров 111 очком поген, Медведево район Кузнецово села гыч Ксения Смоленцева – витле нылытым.

Сўрет конкурсымат эртарыме. Тудо «Лето красное» маналтын. Тыште тале сўретче улмыштым Полина Маричева, Екатерина Рафикова, Полина Богданова, Анастасия Новикова, Павел Сироткин ончыктышт. Чылаштан фотоальбомым пуышна, тек тушто лагерьысе илышым войзымо картыкыштым аралат.

Смене мучко йоча-влак сайын пашам ыштымылан, мутым колыштмылан купоным, вес семынже «куполым», суленит да погеныт. Тыгай 10 «куполым» ик «шўртнўй куполлан» вашталаш лиеш ыле. Садлан, шукрыак купоным погаш манын, икшыве-влак ончычшо чот тыршышт, а смене мучашыште шонымашышт вашталте. Нуно тыгай иктешлымашке шкеак шуыч: пашаже шуко купоным погымаште огыл, а поро пашам эре, Юмо деч йодын, Тудлан тауштен ыштымаште. Туге гынат 150 пўлекым пуэдыме, тугеже 1500 «купол» погынен улмаш.

Пытартыш кастане тулотым олтышна. Тудын йыр погынен, икшыве-влак мурым мурышт, сосискым тулеш когартен тамлышт. Тыгодым, мыйын шонымаште, кажныже пытартыш кечым, чеверласыме татын лишеммыжым шиже да вес лагерь смене марте ты волгыдо шұлышым, пырля келшен, пашам тыршен ыштыме пагытым шарнен илаш шкаланже мутым пуыш.

Чыла йочалан шарнымашан пўлекым кучыктышна: лагерьын логотипшым сўретлыман солыкым да черкым войзыман магнит-пазл-влакым. Лагерьыште тыршыше-влакат пўлек деч посна ышт код. Вет нуно 10 кече икшыве-влак дене пырля лийыныт, пашам ыштеныт, нунылан сай лийже манын, тыршеныт. Ача-ава-влак лагерьым ямдылыше, воспитатель, повар-влаклан тау мутым ойлышт.

Иктешлен, тыге каласыман: православный калыклан йокрок манме шомак – чын огыл. Православий – тиде Юмын законжым шуктен илымаш да шкем ончыкылык курымашлык илышлан ямдылымаш.

Сандене вес ийын чыла кумылан-влакым лагерьышкына ўжына! Тек тыште каныме жап ушеш сай шарнымашым кода!

Лагерь вуйлатыше Денис СМЕРНОВ.

ЮМО ПОЛШО ПРОЕКТЫМ ИЛЫШЫШ ШЫН ДАРАШ!

2018 ий 20 августышто Козьмодемьянск олаште Курыкмарий районысо туныктышо-влакын августысо конференцийышт эртен. Тушто курыкмарий йылме дене «Йымылан Ынянймаш гишан тетявлалан шамак» книгаг презентацийже лийын. Книгам «Православный инициативе 2017–2018» тўнямбалсе грант конкурсышто сенен налме проект окса дене лукмо. Проектын авторжо – Козьмодемьянск оласе Юмын Аван Смоленский иконыжо лўмеш собор. Партнёржо-влак: Марий Эл Республик Виктор пеленысе В.М. Васильев лўмеш йылмым, сылнымутым да историйым шымлыше марий институт (МарНИИЯЛИ) ден Курыкмарий районын администрацийже. Марий митрополийын «Шўм-чон изолык» да «У сем» сылнымут да мер-политик журнал-влак тиде проектан информаций полышым пуат.

Проектым вуйлатыше, Юмын Аван Смоленский иконжо лўмеш соборын настоятельже протоиерей Алексей Евсеев палемден: «Кызыт обществыште тўрлő сынан туныктымаш-влак шарленит, поснак кушкын толшо тукум, ни мом шижде, осал корнышко лупшалтеш.

«Йымылан Ынянймаш гишан тетявлалан шамак» книга гоч Юмо нерген, Юмылан ўшанымаш нерген умылымаш-влак келгынрак пуалтыт. Тиде савыктыш йочан морально-нравственный умылымашыжым таптымаште кугу полыш лийын кертеш. Тыгак ты савыктыш «Основы православной

культуры» предметым туныктышо ден школ директорын воспитаний паша шотышто алмаштышыже-влак кугу полыш лиеш.

Октябрьыште őше семинар-влак да йыргешке ўстел эртаралтыт. Тушко чыла кумыланым ушнаш ўжына».

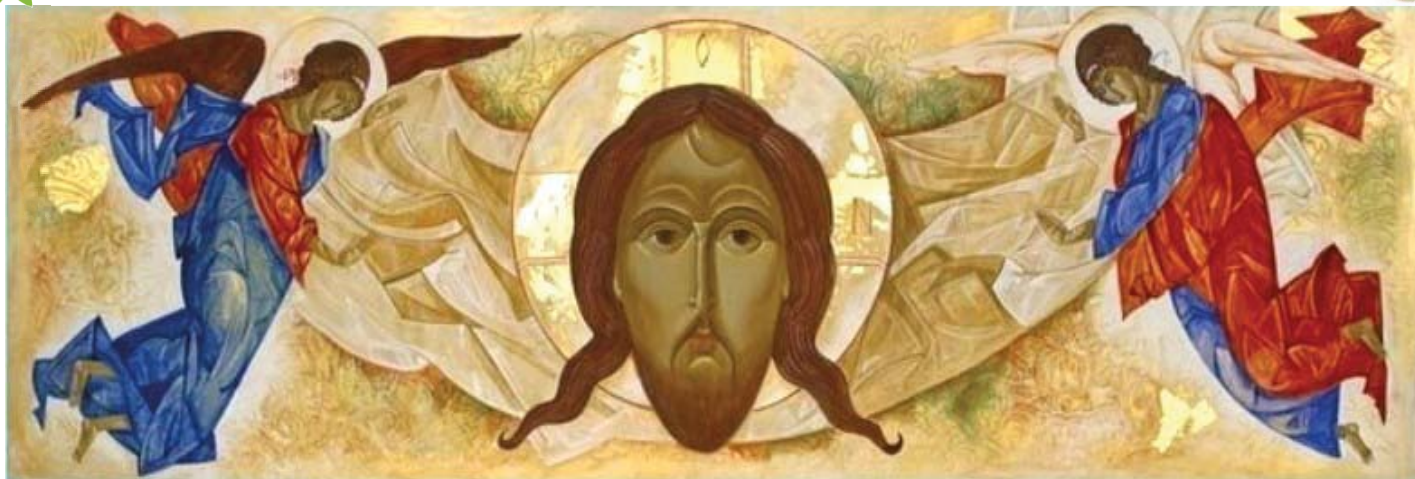
В.М. Васильев лўмеш МарНИИЯЛИ-н вўдышő пашаенже, филологий науко кандидат Н.А. Федосеева йоча-влаккан ямдылыме у книга дене палымым ыштен. Книга 25 ужашан. Тушто кő тыгай Юмо да Тудын могай улмыжо, тамык ден рай, Юмын шўдымашыже, Поро пиалан лийме нерген шўдымаш, пайрем, черкысе таинстве, пўтő, юмона, святой ег-влак, осал ден сайым ойырен моштымаш нерген каласкалалтеш.

Книгам йоча-влакын сўретышт дене сōрастарыме. Нуным Рушарня школлаште тунемше-влак, православный конкурслан участкышты сўретленит.

Ўшанена, тиде проект Юмо полшымо дене илышыш пурталтеш да йоча-влакым туныктымаште пайдам конда.

Н. ФЕДОСЕЕВА.

Тауштен моштышо лийман

Юмылан таум ыштымаш илышыште лийше неле пагытым чытен лекташ полшен кертеш. Кеч-могай ойго авалта гынат, ме Юмылан таум ыштышаш улына. «Чылаж верчат Юмылан тау» манын шўмна каласа гын, ме тугай кугу лыпланымашым налына, кудыж нерген ончыч шоналтенат кертын огынал!

Таум ыштен моштымаш – тиде кугу куат, а ме тудым шукуж годым огына кучылт. Тиде куат мыланна ончык илаш вийым пуа. Святитель Иоанн Златоуст ойлен: «Чыла годымат Юмылан таум ышташ тўналына, вет чынжымак таум ыштымаш тыгай лийшаш. Пиалан улмо годым таум ышташ пеш куштылго. Но неле пагытыште улмо годым таум ыштымаш ормашым луктеш. Кунам иктаж амаллан кўра весе-влак Юмым вурсат да мом ышташат огыт пале, а ме тидлан таум ыштена гын, тыгодым мо лиеш, айста шоналтена!

Тыгодым мо каен шогымым шке уш-акылда дене умылен моштыза: икымше – тый Юмым йывырыктенат, кокымшо – диаволым вожылмашыш пуртенат, кумшо – неле пагытыште пенгыдылыкым ончыктенат. Таум ыштымет годым Юмо тыйым лыпландарен,

тый дечет ойгым коранден, а ойгетлан кунаш шонышо диавол шке корангын.

Кунам тый утыждене ойгырет да Юмым вурсет гын, тидымак вучышо диавол воктекет шогалеш, а Юмо тунам воктечет коранеш, сандене ойгет эшеат чот кугемеш.

Шарныман: Юмылан таум ыштыме годым диавол коранеш, а моктымашым налше Юмо тыланет полышым пуа. Ойго годым Юмылан таум ыштыше йылме деч святой вес йылме уке. Тыгай йылме орланымашым чытыше мученик-влак семынак венецым налеш. Вет орлык годым воктенак диавол палач семын шога, ойго дене чоным пычкемышым ышта, а вуйышко Юмым вурсаш йўрышў осал шонымашым шындыра. Тугеже кў тыгай шыгыремдымашым чытен кертын да Юмылан таум ыштен, тудо орланыше-влакын венецыштым налеш».

Шуко ойгым чытыше Иов Многострадальный семын мыланнат куан ден ойгылан – чылажланат – Юмылан таум ыштыман. «Чылаж верчат Юмылан тау!» мут дене илаш тўналына гын, Юмын лыпландарымыжым да полышыжым эреак налына.

**«Семья и вера»
православный сайт гыч.**

СЕНТЯБРЬ:

9 сентябрь: Сумки
14-16 – Москва – Сергиев Посад
22 – Седмиозерье – Казань – Раифа
23 – Алексеевский, Юмын Аван «Всецарица» иконыжо деке
24-25 – Дивеево (йўдлан малаш вер лиеш) – Арзамас «Арзамасская Пасха»
30 – Алатырь – Пайгарма

ОКТАБРЬ:

5-7 – Владимир – Суздаль – Боголюбково
13 – Православный Казань
17 – Петъял
19-21 – Дивеево – Арзамас
26-28 октябрь: Ташла (Самарский обл.)

НОЯБРЬ:

2-6 – «Золотое кольцо»: Москва – Сергиев Посад – Ярославль – Ростов – Переславль Залесский
11 – Масканур – У Торъял
16-18 – Дивеево – Арзамас
23 – Яранск
24 – Казань – Раифа
25 – Алексеевский, Юмын Аван «Всецарица» иконыжо деке
30 ноябрь – 2 декабрь: Москва – Истра

Телефон:

8 (8362) 20-81-12,

Электронный почто:

mari-palomnik@yandex.ru

ВКонтактештыте странице:

vk.com/12palomnik

Чыладамат 2018 ийлан палемдыме паша радам дене палдарена да пырля миен кошташ ўжына.

Йӧратыме Иззи Маламас ялем

Изи Маламас ялем йомакысе гай сылне вершӧреш верланен. Шошым ломбо, сирень пеледалтыт, чоным куандарат. Вараже писте пеледышын тамле муй пушыжо юж дене тораш шарла. Куэрлаште тӱрлӧ кайык-влак ӱчашен сӧралын мурат, а пушенгылаште шиште санитар гай шке пашажым тыршен ышта.

Шокшырак игече толын шумек, то тыште, то тушто лаштыра почан кукун йӱкшӧ шокта. Кугыенгын йомак-шомакшым колын, кайыклан йоча тыгай йодышым пуа: «Ку-ку, ку-ку, мыняр ий мылам илаш кодын?» Тудыжо пуйто ончыкылыкым пала.

Ял покшелне лудо, комбо-влаклан вӱд корем шарлен кия. А туштыжо шӧртньӧ тӱсан карась, пигол да ротан илат. Тыгай колым кучаш изижат-кугужат вашкат, шым менге тораште верланыше Звенигово ола гычат толедат.

Ялна деч тораште огыл Кугу Маламас ял верланен. Кок ялым ондак пасу ойырен, умлам кӱршӧ комбайнын сарайже, паренге подвал, межвакш, чодырам пӱчкеден-шеледыше пилораме лийыныт.

Пурла могырыш ончалат, Торганово ял, Иркино, Арзобеляк койыт, а шола велне – Чакмарий, Аркамбал, Кожла, Сосновка, Сергушкино. Северный Выселке, Улыл Памьял куэрла, нӧлперла, уала коклаште, йӱдшӧ-кечыже шӱшпык мурыман верыште пеледалт шогат. Ончылно Тумеран чодыра воктене Шелангуш ял кугу Юл энгерын вӱдшым онча.

Шочмо кундемем, ялемым мый веле огыл йӧратем да моктем. Иззи Маламас ялеш шочын-кушшо Александр Степанович Ятманов, Мичурин-Азмекей, чылалан палыме марий

писатель, пеш шуко произведенийыштыже чапландарен возен коден.

Ожно мемнан ял шенгелне умла пакча улмаш, тыште пеш шуко ег пашам ыштен. Нунын коклаште Анна кресавамын ӱдыржӧ, Елизавета Захаровна Михайлова, 39 ий тыршен, звеньевоылан сайлалтын, фотосӱретше Чапонаште кечен, шуко медаль да Йошкар Знамя ордена дене палемдалтын. Тудлан 1 августышто - 91 ий. Эртыше жапым тачысе кече гай сайын шарна. Ожно умла пашам илалше ӱдырамаш-влаклан ышташ пернен, трактор олмеш - имне, пӧръен олмеш - ӱдырамаш. Мландым шога дене шогален, умла вожым почеден, пӱчкеден, эн сайжым гына коден. 8 гектар кумдыкым шым ег ыштен сенен. Шошымак тӱналме паша йӱран йӱштӧ шыже кечын гына пытен. Ыраш манын, тулотымат ылыжташ пернен. Тиде пашаште пенгыде тазалык, ешын энертышыже пеш чот кӱлын.

Тыгай умла пакча шуко ялыште лийын, кызыт чыла вережат коншудо пошен пытен. Лач лӱмжӧ гына останковеш аралалт кодын, «Хмельпром» маналтеш.

Мичурин лӱмеш колхозын председательже Иван Яковлевич Скиданов калык дене икоян лийын, пашалан кумылан ден моштен, тыршышым премий дене палемден. Тудын пашаже шарналт кодшо манын, пасу корно ӱмбалнысе коремым «Скидановский» манын лӱмденит. Пелашыже Татьяна Петровна Иззи Маламас ялысе фермым вуйлатен. Теве кузе тудын нерген поро мут дене Мария Григорьевна Михайлова шарналта: «Таче тудо ила гын, фермыжат аралалт кодаш ыле, а кызыт ончен чон коршта». Мария Григорьевна шкеже

80ияш, ўмыржō умла пакчаште да фермыште эртен: дояркылан ыштен, сōсна-влакым ончен, кугу Юл воктен туна кўтўм кўтен, нарашта презе-влакымат йолымбак шогалтен. Тачат мōнгыштō вольык ден кайыквусым ашна. «Илышем годым ушкалым ончем, колен колтем гынат, тудо кудывечешем шоген кодшо», - оила Мария Григорьевна.

Пашам йōратыше, уло дене илен моштышо енын вучыдымо уналан мом пукшаш-йўкташ манын ōршашыже уке, тамле шōр-торыкшо эре уло, ўстембалне кинде, когыльо пушланат. Кунам чылажымат ышен шукта? Ен малыме жапыше тудын окнаште тул йўла. Юмын пайрем кечын тудо Святой Троице лўмеш черкыш вашка. Пўтым куча, Пырчесым подылаш ямдылалт шога, тыге Юмын законом шуктен илаш тырша. Уло тудын эгертен илаш ушан-шотан кок эргыже, ныл уныкаже. Тек кужу ўмыран да пенгыде тазалыкан лиеш.

Изи Маламас ялыште шуко сай ен илен, илат да очыкшат илаш тўналыт. Мемнан Аверкий йолташна ыле, пеш пашаче, тале колызо. Шўшпык омо семын илышыже эртен кайыш. Мōнгыштыжō вакшышыште кийыше черле йōратыме шонго аважем, икымше группо инвалид изажым ончен. Кок вуй тўкан шолдыра вольыкым, чывым, комбым але лудым, индюкым ашнен, изи мўкш-влакланат тудак оза лийын. Чодыра, олык, Юл эгер эн йōратыме верже лийыныт. Йолташ-влакым поген, олык аркаш канаш нангаен. Колым кучен, шолтен пукшен, тамле шудо чайым йўктен. Изи йоча-влакым мыскараж дене воштылтен, шонгыенлан пашам ышташ шке вийже але трактор дене полшен. Пайрем годым калык дене тōр веселитлен. Крестный ход толмек, кучымо колжо дене сийлен. Ялыште шочмо кече але поминка годым колым намиен пуэн. Но ўмыржō лугыч лийын. Ме тудым шарнена, поро пашаже-влаклан таум каласена. «Аверкий гай ен шўдыштō лач икте гына», - Таиса шўжарже шинчавўдшым ўштылеш. Юмо, тудым утарен, шкеж дек налже.

Йолташем, родем, пошкудем-влакын уло шуко сай пашашт. Чылашт нерген возен пытараш огешат лий. Йōратыме Изи Маламас ялем нерген возышо ен весат лиеш манын ўшанем.

Серафима КОРНИЛОВА.
Провой кундем.

Господь тыланет полшен

Ожно ик селаште лўддымō воин илен. Тиде самырык ен кеч-могай кредалмаш гыч сенген пōртылеш манын, чылан паленыт. Жап шумеке, тудо пиалан ешым чумырен, чот вучымо эргыже шочын.

Пошкудо эл-влак тушманыш савырненыт да сарлан ямдылалтыт манын, кугыжа пален налын. Тудо самырык сарзым шкеж деке ўжын да тушман ваштареш каяш кўштен. Кредалмаш пеш тораште, села деч кум кече кайышаш кундемыште, лийшаш улмаш.

Пелашыжын шинчавўдшым ўштылын, изи чукайжым шупшалын, лўддымō воин корныш тарванен. Ик сутка эртымеке, войскажым йўдлан канаш шогалтен. Ешыжым да шочшыжым шарналтен колтен, да самырык сарзым лўдмаш авалтен. Илышыште пиалым пален ончышо воин трук қолымаш деч лўдаш тўналмыжым умылен. Йолташыж-влак деч ōрдыжкō корангын, сукалтен шинчын да Господьым сōрвален:

– Юмо, шўмышкем пурышо лўдмаш тушман ваштареш шогышаш куатем пытара. Тый тудым шўмем гыч кўрышт лук.

Пōрьенын шинчавўдшō кукшо мландым нōрташ ситен гынат, кава гыч вашмут лийын огыл.

Вес кечын войска кечыгут ончыко вашкен. Йўдым воин адак ōрдыжкō каен да Юмым эшеат чот сōрвален:

– Ачай, сеналтмаш деч лўдмашым шўмем гыч коранде. Тушман мемнам намысыш ынже пурто ыле!

Кумшо йўдымат сарзе сукен сōрвален:

– Ачай, мыланна сенен пōртылаш манын, шўмемым лўдмаш деч эрыкте!

Вашмут тугак лийын огыл. Теве эр шуын. Самырык сарзын шўмжым лўдмаш ишен. Тудо шочмо кундемже велыш савырнен ончалын, а вара – салтак-влакын шинчашкышт. Нуно тудын кўштымыжым вученыт. Тидым пален, воин шкенжым пенгыдын кучаш тыршен. Тудо умылен: самырык пелашым, шочмо эргым тулыкеш кодаш пеш жал гынат, шке элым лўддымын аралыман.

Господьым полшаш ўжын, войскажым атакыш тарватен. Юмо нуным полыш деч посна коден огыл: тушманым кырен шалатеныт! Тунам уло кавам вучыдымын волгыдо тул авалтен, да Юмын Суксыжо кугу йўкын увертарен:

– Господь тыланет лўддымō улметлан кōра полшен! Тудлан таум ыште!

Воинын чонжо тарванен да тудо ōрын йодын:

– Молан тый лўддымō манат, вет мый шке лўдмашем сенен кертын омыл?

– Шке лўдмашым сенен, ончыко кайыше ен – лўддымō! – вашештен Суксо.

Кава гыч тыгай палдарыше пале лийме нерген шомак мўндыркō шарлен. Лўддымō воинын элышкыже керылт пураш тōчымым тылеч вара чылан чарненыт.

Омса чыгынен, мом ышташ?

Лач тиде жапыште лишыл палымыже урем дене ошкылын. Начальникет тудлан шке ойгыжым каласен. Йолташыже түрлө ой-канашым пуэн, но нимат полшен огыл. Кенета йодын:

- Тенгече поминка ыле, тый колышо-влакым шарналтенат мо?

- Эше могай поминка, - каралын начальникет. - Мыйым сырыктен ойлышт ит шого, кай шке корнет дене. Мемнан тукумысо колышо-влакым

шарнен уштышо мый дечем поснат шукын улыт.

Тыгай вашмутым колмеке, йолташыже савырнен каен. Тыге ятыр жап орланен шогылтмек, начальникет пашашкыже СССР годым лукмо пеле шолдыргышо машинаж дене кудалын. Паша верышке миен шумек, пашаенже-влак кугу төраштым «куанен» онченят.

- Ынде тыйым, кугу таза капкылан айдемым, тиде пеле шолдыргышо машинат мӱнгышкет нангаен сена мо? Ала? - шоналтенят нуно.

Мыйын шонымаште, кеч-могай пашамат жапыштыже да уло кумылын ыштыман. Тунам гына ласка илыш дене илет. Енымат жаплыман, «кӱ улам, чыла кертам» маным, оным кырен коштман огыл. Колышо ен-влакымат пагален шарналтыман. Тунам гына чон канен, ласка илыш дене илаш тўналат. Юмо дене пырля.

А. САПАЕВ.

Волжский район.

ШЕРЕ КОЧКЫШ

Кўлыт: 4 олма, 70 г грецкий пўкш, 2 кугу совла мўй, 2 изи совла изюм, 1 изи совла йоныштымо корице, 1 изи совла сакырложаш.

Олмам мушса, рўдыжым лукса. Кӱргышкыжӱ пўкш ден изюмым пышташ йӱнанрак лийже маным, изи совла дене изиш нўжен налза. Ты-годым шекланыза: олма шўмым шўтен ида колто, уке гын шерыже йоген лектеш.

Пўкшым тыгдемдыза, изюм да мўй дене варыза. Тиде вартышым олма кӱргыш опы-за. Ымбажыже изиш дене сакырложаш ден ко-рицым шавалтыза.

Олма-влакым противеньыш шындылза. Ынже когарге маным, 1 см кўкшыт вўдым те-мыза.

180-200 градус марте ырыктыме ду-ховкышто 30 минут кўктыза. Лукмек, изиш йўкшыктарыза.

КОЧКЫШДА ПЕРКАН ЛИЙЖЕ!

Ик палымом шукерте огыл ик случайым каласкалыш. Тиде поминка кечын лийын. Ен-влак ты кечын черкыште службышто шогат, колышо ен лўмеш сортам чўктат, нунын нерген шарналтен, поро шомакым ойлат, Юмо деч полышым йодыт. Шўгарлаштат, посна палемдыме верыште, колышо-влаклан сортам чўктат, кочкыш-йўйышым намят да, кӱ кузе мошта, туге уштат. Манмыла, кажныже шке ыресшым нумалеш.

Палыме-мын йолташыже поминка кече нерген сайын пален, но нимом ыштен огыл. Шке манмыжла, эре «шужо» манат мо? Нуно тушто шужен огыт кийыс? Вет шкеже тудо начальник, а начальник – эн кугу ен, төра.

Эрлашыжым саде начальникет у «Мерседес» машинаж дене пашаш каяш тар-ванен. Автомобильжым заводитлен, гараж гыч луктын. Но ик томаша лийын каен: машинан ончыл омсаже кенета почылтын. Оза петыраш толашен, но омса йӱршын колыштын огыл.

ТАЗАЛЫКЫМ АРАЛЕНА

СЕНТЯБРЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН		3	10	17	24
ВТ		4	11	18	25
СР		5	12	19	26
ЧТ		6	13	20	27
ПТ		7	14	21	28
СБ	1	8	15	22	29
ВС	2	9	16	23	30

17 черкын 12 кугу пайремже
14 кугурак пайрем
9 пүтыдымо арня
26 колышо-влакым уштымо кече
6 пенгыде пүто кече 6 пүто кече

2 – Москвасе святой-влакын погынышт.
4 – Юмын Аван Грузинский иконыжын кечыже.
6 – Москван святительже Петрын да апостол-влак дене тор улшо святой Косма Этолийскийын кечышт.

8 – Юмын Аван Владимирский иконыжым вашлийме кече.

10 – Преподобный Иов Почаевскийын кечыже.

11 – Христос ончыч Толшо да Тудым Тынеш пуртышо святой пророк Иоаннын вуйжым руалме кече.

12 – Благоверный святой князь-влак Александр Невский ден Москвасе Даниилын кечышт.

13 – Юмын Аван уштыжым Константинопольысо Влахернский храмыш пыштыме кече.

14 – Черке У ий тўналтыш.

15 – Преподобный Антоний ден Феодосий Печерскийын кечышт.

17 – Белгородысо Иоасаф

ден Воронежысе Митрофан святитель-влакын кечышт.

19 – Марий кундемсе новомученик-влакым шарныме кече. Ежовысо монастырын пайремже.

21 – Юмын Шочыктышо да эреак Удыр улшо Эн Святой Владычицын Шочмыжо.

22 – Преподобный Иосиф Волоцкий ден святитель Феодосий Черниговскийын кечышт.

24 – Преподобный Силуан Афонскийын кечыже.

27 – Господын Эн Пагалыме Ылжтарыше Ыресшым нўлталме пайрем.

30 – Святой орланыше Вера, Надежда, Любовь ден нунан София аваштым пагален шарныме кече.

Туныктын каласыме шомак

Ик олаште сатучо Измаил илен. Сатужым ужалыме годым налше-влакым эреак ондалаш тўчен. Тыге тудын поянлыкше ешаралт толын, толык оксаже вес корно дене каен. Измаилын йочажын тазалыкше начар лийын, сандене докторлан тўлаш, эмым налаш кулын. Оксам мыняр шуко пытарен, кевытыш толшо еным тунар шуко ондален. Кажне ондалымыжлан йочаже нелынак черланен.

Икана Измаил кевытыштыже шкет шонкален шинчен. Трук тувраш ала-куш йомын, кава почылт каен. А туштыжо суксо-влак кугу виса йыр пўрдыныт, пеш тыршеныт. Айдемылан мландымбалне сайын илашыже мо кулмым оптен вискаленыт. Теве черет Измаилын ешыжлан шуо. Суксо-влак висашке Измаилын йочажлан моточ шагал тазалыкым пыштышт. Сатучо сырен кычкыралнеже ыле, но ик суксо туддек савырнен пелештыш: «Чыла чын! Тый молан сырет? Йочатлан тазалыкым тунарылан шагал пыштышна, кунаре тый ен-влакым ондалет. Ме Юмын чынжым шуктена».

Трук кава петырналт каен. Измаил тўршталтен колтен, пуйто тудым кошар име дене шуралтеныт. Шкеже шортын колтен, Юмо дечын языкшым касараш сўрвален.

Тиддеч вара Измаил калыкым ондалымым чарнен, эсогыл нуждакшылан висаш ешарен пышташ тўналын. Ик жап гыч йочаже тўрланен. Ындыже докторат, эмат кулдымашыш лектыныт.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ "ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК"
Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 3.09.2018 ий. 0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Принтекс» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Карл Либкнехт урем, 71 "А" пўрт.

Редакцийын да издательын адресше: 424002, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пўлем.

тел.: (88362) 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Редакционный советым вуйлатыше: протоиерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев, Д.Смирнов, А.Чемекова, А.Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлў лийын кертыт. Серыш-влак мўнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!

ПОРЫЛЫК

Поро мут да поро кумыл
 Шерге улыт кажнылан.
 Торжа койыш, тый ит тодыл
 Мемнан порсын кумылнам.
 Тек мастарлык пуалтын
 Шуко-шуко сай еглан.
 Чон моторлык логалын
 Ойырен налме-влаклан.
 Ныжыл сай шонымаш
 Поро шўм гыч лектеш.
 Черлымат паремдаш
 Поро мут дене лиеш.
 Эртен кайыше жапым
 Огеш лий пörтылташ.
 Тыйын порын ончалмым
 Огешак лий мондаш.
 Ойган, ўнышō шўмыш
 Туту пырчим пыштен,
 Почын пуро омсашке,
 Порылыкет ончыктен.
 Памаш вўдла йоктарен,
 Порылыкым от йомдаре,
 Йолташетым аралаш
 Поро Юмым чот сөрвале.

Мария ЯКОВЛЕВА.
 Морко район.

Куанен чиялтена

Янлык-влакын лўмыштым каласе

